

УДК 378.147:78]:[005.963.1:001.895

DOI:

Тетяна Мартинюк, доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання
ДВНЗ “Університет Григорія Сковороди в Переяславі”

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ІННОВАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто науково-методичний супровід інноваційної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розкрито авторську позицію щодо використання інноваційних технологій у процесі мистецької підготовки майбутніх фахівців. Розроблено і впроваджено науково-методичний супровід інноваційної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, який сприяє їх самореалізації, розвитку творчого потенціалу, становлення власного “Я” як фахівця своєї справи, самоорганізації у педагогічній діяльності, презентації себе як педагога і музиканта у професійної діяльності.

Ключові слова: інноваційна підготовка; педагогічно-герменевтична підготовка; майбутній вчитель музичного мистецтва; науково-методичний супровід.

Літ. 5.

Tetiana Martyniuk, Doctor of Science (Art History), Professor,
Head of the Art Disciplines and Teaching Methods Department,
SHEI “Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav”

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE FUTURE MUSIC ART TEACHER'S INNOVATIVE TRAINING

The article deals with the scientific and methodological support of the future music art teacher's innovative training. The content of the complex of methods used in the pedagogical and hermeneutic training of the future music art teacher is revealed.

Scientific and methodological support for the future music art teachers' innovative training has been developed, which contributes to the formation of a complex of special and integrated artistic and aesthetic knowledge, skills, namely: a block of diagnostic methods that provide for clarifying the problems of the educational process: the level of students' innovative training success, the readiness of subjects of innovative technologies implementation, determination the expected results of innovative training, etc.; block of methods of motivating and stimulating innovative training, which involves the development of motivation for innovative training, purposefulness for the future profession; a block of methods of organizing innovative training, which provides for the organization of the teaching staff, self-governing bodies; block of methods of coordination and regulation of creative activity in the process of innovative training, which involve regulation and correction of the future music art teacher's creative activity; block of innovative training analyzing, which allow to check the effectiveness of the future music art teachers' innovative training.

The implementation of scientific and methodological support in the educational process included: innovative training on the topic “Using innovative artistic technologies in pedagogical activity”; presentation on the topic “Artistic innovative technologies”; master class on the topic “Information and communication technologies in the educational process”; questionnaire tests “Creative thinking” were developed; “Artistic abilities that help creativity development”; publication of methodological development “Interactive forms and methods of teaching and educating students”; publication of the educational and methodological manual “Development of motivational focus for the innovative technologies introduction in the educational process in the conditions of Institutions of general secondary education (IGSE)”.

Thus, the consistent and purposeful use of the developed and implemented scientific and methodological support for the future music art teacher's innovative training affects the development of creative potential, worldview, the formation of one's own “I” as a specialist in one's field, self-organization in pedagogical activity, presentation of oneself as a teacher and musician in professional activity.

Keywords: innovative training; pedagogical and hermeneutic training; future music art teacher; scientific and methodological support.

Постановка проблеми. Становлення інформатизації суспільства. В цих умовах нової парадигми виховання в найактуальнішою залишається проблема українському суспільстві відбувається професійної підготовки майбутнього вчителя, у складних умовах глобалізації, інтеграції та здатного до фахової визначеності, використання

інноваційних технологій, мобільності, відкритості до навколишнього світу. Передумови, що передбачають пошук нових шляхів, інноваційних ідей, новітніх технологій для досягнення мети освітнього простору, створюють професійний розвиток майбутнього вчителя. У зв'язку з цим актуалізується потреба в інноваційній підготовці майбутніх фахівців: ґрунтовному теоретико-методологічному аналізуванні та узагальненні перспективного педагогічного досвіду з впровадження інноваційних технологій в сучасний освітній процес, розробленню інноваційних моделей, методик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провідні аспекти підготовки педагогів мистецького профілю закладені в дослідженнях сучасних науковців (І. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лозовий, В. Луговий, С. Максименко, О. Савченко, Н. Ничкало та ін.); проблеми професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва розглядаються в роботах А. Алексюк, І. Гринчук, Г. Дідич, В. Дряпіка, О. Дубасенюк, К. Завалко, Н. Овчаренко, О. Олексюк, А. Козир, В. Лісового, О. Михайличенка, Г. Падалки, Л. Тоцької, І. Шевченко, О. Щолокової та інших; напрями впровадження інноваційних технологій в освітній процес майбутніх учителів запропонували вітчизняні науковці (І. Боднарук, Л. Гаврілова, Л. Гусейнова, Н. Дем'яненко, Л. Масол, Є. Чжоу та іншими); використання інноваційних технологій в освітньому процесі розглянуто зарубіжними науковцями (А. Бенгін, Д. Блум, Г. Гейс, П. Горгес, А. Мерк, П. Мітчелл, А. Ламсдей, Р. Томас, В. Роллін, Д. Фіні та ін.).

Незважаючи на значну кількість досліджень означеного напрямку існує низка суперечностей, а саме: невідповідність між потребами суспільства у професійних фахівцях, які здатні збагатити духовний потенціал освітнього середовища та недостатнім науковим обґрунтуванням інноваційної підготовки майбутніх фахівців; необхідністю впровадження інноваційних технологій в освітній процес майбутніх учителів музичного мистецтва і відсутністю належного науково-методичного супроводу.

Мета статті – розробити й обґрунтувати науково-методичний супровід інноваційної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Модернізація освітнього простору України передбачає забезпечення відповідності сучасним вимогам. З цього приводу інноваційна підготовка майбутніх учителів передбачає засвоєння загальних компетентностей, а саме: здатність до прийняття

ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети; здатність до генерування нових ідей [1, 146–152].

Як “структуровану сукупність сучасних фахових знань, умінь, а також способи їх застосування у педагогічній діяльності певної галузі” розглядає В. Лабунець професійну підготовку майбутнього вчителя [4, 12].

Р. Михайлишин стверджує, що “готовність педагога до розроблення, апробації та впровадження в навчально-виховний процес педагогічних інновацій є необхідним компонентом його професійної діяльності” [5, 11–18]. Тому важливим завданням сучасної педагогіки є інноваційна підготовка майбутнього вчителя.

Інноваційна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва розглядається як основа для засвоєння багатогранних явищ музично-педагогічної дійсності, розуміння глибинних смислів традиційних і сучасних творів мистецтва, вміння їх інтерпретувати, формування ціннісного ставлення до мистецтва та його історії, розвитку духовності особистості. Отже, інноваційна підготовка студентів має забезпечити володіння професійними знаннями, вміннями та навичками.

Вагомим підґрунтям у підготовці майбутнього вчителя є науково-методичний супровід, який допомагає розв'язувати завдання професійного напрямку, а саме: опанувати фахові знання, вміння та навички, які забезпечують високий рівень готовності до педагогічної діяльності шляхом творчого вдосконалення.

З метою забезпечення результативності інноваційної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва розроблено науково-методичний супровід, який у наукових джерелах тлумачиться як “сукупність різноманітних форм, технологій, підходів, процедур, заходів, що забезпечують допомогу педагогічним та іншим працівникам у здійсненні науково-педагогічних досліджень та участь в інноваційних проектах, що в кінцевому підсумку має привести до подолання труднощів протягом професійної діяльності” [2, 46].

У межах освітньо-професійної програми “Мистецькі інноваційні технології в закладах освіти” для здобувачів I-го курсу освітнього ступеня “магістр” за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва реалізується стратегічна мета навчальної дисципліни: формування у майбутніх учителів музичного мистецтва цілісного уявлення про сучасні мистецькі інноваційні освітні технології, готовності для їх гнучкого та доцільного

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ІННОВАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

застосування у викладацькій, музично-просвітницькій, організаційній діяльності в закладах освіти. Зміст навчальної дисципліни “Мистецькі інноваційні технології в закладах освіти” зумовлює необхідність розв’язання в освітньому процесі низки спеціалізованих завдань:

- практичні проблеми у галузі музичної педагогіки;

- питання мистецької освіти у процесі навчання, що передбачає впровадження системи спеціальних та інтегрованих художньо-естетичних знань.

Варто зазначити, що методично апробована й узагальнена практика професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, а також наукові праці досліджуваного феномену містять певну кількість матеріалу, в яких розглядаються різні питання методичного, дидактичного та методологічного змісту. Так І. Дичківська стверджує, що “в залежності від особливостей новації ефективними можуть бути різні методи її реалізації” [3, 35], тобто кожен етап інноваційної підготовки вимагає певної організації роботи, застосування відповідних методів.

У процесі практичних занять з навчальної дисципліни “Мистецькі інноваційні технології в закладах освіти” педагогічно-герменевтичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва використовуємо комплекс методів навчання, а саме:

- пояснювально-ілюстративний метод, за допомогою якого майбутній вчитель музичного мистецтва сприймає систематизовану інформацію про герменевтичний підхід у педагогіці та його принципи, герменевтику мистецтва, музичну герменевтику;

- пізнавально-пошуковий метод, за допомогою якого майбутній вчитель музичного мистецтва розв’язує науково-практичні завдання з педагогічної роботи шляхом самооцінювання і самоаналізу застосуванням герменевтичної технології;

- аналітично-смысловий метод допомагає майбутньому вчителю музичного мистецтва аналізувати смисл художніх образів вокально-хорових та інструментальних музичних творів на основі герменевтичного підходу;

- наочно-текстологічний метод, за допомогою якого майбутній вчитель музичного мистецтва запроваджує уміння стимулювати осмислене ставлення до музичного твору у стильовій проекції;

- практичний метод, за допомогою якого майбутній вчитель музичного мистецтва здійснює вміння презентації герменевтичної технології (музичних творів різних епох);

- евристичний метод, за допомогою якого майбутній вчитель музичного мистецтва стимулює знання щодо музично-педагогічної герменевтики, які базуються на використанні творчого мислення;

- компаративний (порівняння) метод допомагає майбутньому вчителю музичного мистецтва аналізувати вокально-хорові та інструментальні музичні твори на основі порівняльно-історичного підходу.

- метод узагальнення допомагає майбутньому вчителю музичного мистецтва оцінювати якість оволодіння герменевтичною технологією.

З огляду на вищезазначене, обґрунтуємо науково-методичний супровід інноваційної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, який рекомендуємо застосувати у навчальному процесі на уроках музичного мистецтва в умовах ЗЗСО, позаурочній та позашкільній діяльності, а саме:

- *блок методів діагностування*, що передбачають з’ясування освітніх проблем, на які спрямована інноваційна підготовка майбутніх фахівців, рівня успішності інноваційної підготовки студентів, готовності суб’єктів впровадження інноваційних технологій, визначення очікуваних результати інноваційної підготовки тощо. До методів цього блоку відносимо спостереження, анкетування, інтерв’ю, бесіду, тестування, соціометрію, методи моделювання педагогічної діяльності тощо;

- *блок методів мотивування та стимулювання інноваційної підготовки*, що передбачає розвиток мотивації до інноваційної підготовки, цілеспрямованості до майбутньої професії. До методів цього блоку відносимо консультації, інформаційне забезпечення, метод емпатії, метод синектики, інформаційно-методичні семінари, метод презентації, науково-методичні форуми, тренінги тощо;

- *блок методів організації інноваційної підготовки*, що передбачає здійснення організації педагогічного колективу, органів самоврядування. До методів цього блоку відносимо розподіл обов’язків, наради, розпорядження, пошук, створення, апробацію, опанування, впровадження, поширення інноваційних технологій в освітньому процесі, індивідуальні та групові доручення, вимоги, власний приклад керівництва та ініціатора інновацій, спільну творчу діяльність, орієнтацію на інтерактивну взаємодію, довіру і співпрацю, інтегративні технології організації навчального процесу тощо;

- *блок методів координації та регуляції творчої діяльності у процесі інноваційної*

підготовки, що передбачають регуляцію та корегування творчої діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. До методів цього блоку відносимо конкурси, фестивалі, метод проєкту, демонстраційний метод, створення ситуацій успіху та ін.;

- блок методів аналізування інноваційної підготовки, що дають змогу здійснювати перевірку результативності інноваційної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Методи цього блоку передбачають обробку даних про якість інноваційної підготовки, доцільну послідовність прийнятих рішень, класифікацію, порівняльний аналіз, узагальнення, метод експертних оцінок, контент-аналіз, групову та індивідуальну самооцінку, а також уможливають систематизацію інформації про якісні й кількісні характеристики щодо інноваційної підготовки.

Таким чином, визначений науково-методичний супровід впливає на формування комплексу спеціальних та інтегрованих художньо-естетичних знань, вмінь.

Враховуючи зазначене, впровадження визначеного науково-методичного комплексу здійснено у навчальному процесі на уроках музичного мистецтва під час проходження виробничої педагогічної практики майбутніх учителів.

Апробація науково-методичного супроводу передбачала окреслення мистецько-педагогічних завдань у різних формах навчально-виховної роботи:

1. Проведення педагогічних заходів із формуванням фахових компетентностей.
2. Участь вчителів музичного мистецтва у науково-методичних заходах.
3. Поширення інноваційного педагогічного досвіду.
4. Створення інноваційно-інформаційного простору.
5. Розробка і публікація науково-методичної літератури, яка використовується на уроках музичного мистецтва в умовах ЗЗСО.

Реалізація науково-методичного супроводу у навчальному процесі в умовах ЗЗСО передбачала низку заходів, з-поміж них:

- мотивування та стимулювання інноваційного потенціалу у педагогів, інноваційний тренінг за темою “Використання мистецьких інноваційних технологій у педагогічній діяльності”, що передбачає формування теоретичних знань та вироблення практичних навичок фахівця; презентація за темою “Мистецькі інноваційні технології”;
- у навчальний процес впровадження

інноваційних технологій, створена електронна база Internet-ресурсів (фонд електронної бібліотеки, інформаційні каталоги, пошукові системи), яка висвітлює інноваційний досвід діяльності ЗЗСО і педагогічний досвід педагогів-новаторів;

- підвищення кваліфікаційного рівню вчителів, навчання за спецкурсом “Використання інноваційних технологій у процесі розвитку творчої особистості дитини”;

- формування креативності, інноваційного мислення, розроблення тестів-опитувальників “Мистецькі здібності, що допомагають розвитку креативності”, “Творче мислення”;

- майстер-клас за темою “Інформаційно-комунікативні технології у навчальному процесі”;

- видання і використання методичної розробки “Інтерактивні форми, методи навчання і виховання учнів”;

- публікація навчально-методичного посібника “Розвиток мотиваційної цілеспрямованості до впровадження інноваційних технологій у навчальний процес”.

З огляду на вищезазначене можна стверджувати, що у процесі виробничої педагогічної практики в умовах ЗЗСО студенти мають можливість оволодіти комплексом інноваційних форм і методів.

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок. Узагальнюючи вищезазначене, констатуємо, що послідовне та цілеспрямоване використання розробленого і впровадженого науково-методичного супроводу інноваційної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва сприяє розвитку творчого потенціалу, світогляду, становлення власного “Я” як фахівця своєї справи, самоорганізації в педагогічній діяльності, презентації себе як педагога і музиканта у професійній діяльності.

У подальших дослідженнях планується визначити педагогічні умови інноваційної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Євдокимова О.О., Алексєєнко Н.В. Інноваційна компетентність як професійна важлива риса сучасного фахівця. *Право і безпека*. 2017. №2. С. 146–152.
2. Гавлітіна Т. М. Науково-методичний супровід дослідно-експериментальної та інноваційної діяльності методичних служб та навчальних закладів. *Науково-методичне і кадрове забезпечення експертного оцінювання діяльності науково-методичних установ і навчальних закладів : тематичний збірник праць*. Рівне : РОІППО, 2014. С. 46–51.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.

**НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА АЛЛИ КОЗИР
У МИСТЕЦЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ**

4. Лабунець В. М. Інтегроване навчання майбутніх учителів музики: теорія та практика. Кам'янець-Подільський, 2013. 200 с.

5. Михайлишин Р. Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект: *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2016. Вип.31. С. 11–18.

REFERENCES

1. Yevdokimova, O.O. & Aleksieienko, N.V. (2017). Innovatsiina kompetentnist yak profesiino vazhlyva rysa suchasnoho fakhivtsia [Innovative competence as a professionally important feature of a modern specialist]. *Law and security*, 2, pp. 146–152. [in Ukrainian].

2. Havlitina, T. M. (2014). Naukovo-metodychnyy suprovod doslidno-eksperymentalnoyi ta innovatsynoyi diyalnosti metodychnykh sluzhb ta navchalnykh zakladiv [Scientific and methodological support of experimental and

innovative activities of methodical services and educational institutions]. *Scientific-methodical and personnel support for expert assessment of the activity of scientific-methodical institutions and educational institutions: thematic collection of papers*. Rivne, pp. 46–51. [in Ukrainian].

3. Dychkivska, I. M. (2004). Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi [Innovative pedagogical technologies]. *Teaching. manual*. Kyiv, 352 p. [in Ukrainian].

4. Labunets, V. M. (2013). Intehrovane navchannya maybutnikh uchyteliv muzyky [Integrated training of future music teachers: theory and practice]. Kamianets-Podilskyi, 200 p. [in Ukrainian].

5. Mykhailyshyn, R. (2016). Profesiina hotovnist pedahoha do innovatsiynoi diialnosti: yakisnyi aspekt [Professional readiness of a teacher for innovative activity: qualitative aspect]. *Magazine of Lviv National University. Pedagogical Series*, 31, pp.11–18. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2022

УДК 001.78.03:[37(477)(092)

DOI:

*Анатолій Мартинюк, доктор педагогічних наук, професор
кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі*

**НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА АЛЛИ КОЗИР
У МИСТЕЦЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена висвітленню методологічних засад наукової школи Алли Козир та її значення для мистецького освітнього простору України. Проведено аналіз наукових праць професора, який свідчить, що у контексті дослідження існує значущість особистісно-духовного начала наукових поглядів А. Козир у вітчизняній освітній системі. Розкривається використання науково-методичної літератури науковця в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Виявлено, що процес становлення художнього світогляду та наукових поглядів А. Козир мав своїм підґрунтям низку чинників, а саме – яскраве мистецьке обдарування, високу музичну освіченість, винятковий педагогічний хист.

Акцентується твердження щодо необхідності застосування наукових досліджень відомого вченого у системі вищої освіти, що сприяє формуванню у студентів свідомості, світогляду, духовної культури. Автор наголошує на тому, що використання наукового доробку А. Козир в освітньому процесі допомагає розв'язувати комплекс питань науково-методологічного рівня, а саме: філософських, психологічних, педагогічних, методичних.

Узагальнюючи викладене вище, зазначимо, що наукова школа професора А. Козир забезпечує послідовне вдосконалення основ професійного зростання особистості майбутнього учителя музичного мистецтва шляхом вивчення мистецько-теоретичних та практичних дисциплін.

Ключові слова: наукова школа; професійна підготовка; майбутні учителі музичного мистецтва; А. Козир.

Літ. 7.

*Anatolii Martyniuk, Doctor of Science (Pedagogy),
Professor of the Art Disciplines and Teaching Methods Department,
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav*

**PROFESSOR ALLA KOZYR'S SCIENTIFIC SCHOOL
IN THE ARTISTIC EDUCATIONAL SPACE OF UKRAINE**

The article is devoted to the coverage of the methodological principles of Alla Kozyr's scientific school and its significance for the artistic educational space of Ukraine. An analysis of the Professor's scientific works is carried out, which shows that in the context of the research there is a significance of the personal-spiritual principle of A.Kozyr's scientific views in the domestic educational system. The use of scientific and methodological literature of